

სტრატეგიული რეალიზმი რუსეთის საგარეო პოლიტიკაში

წინო ოხანაშვილი სოციალურ მეცნიერებათა დოქტორი ეროვნული თავდაცვის აკადემია

აბსტრაქტი

წინამდებარე სტატია ცდილობს წარმოაჩინოს, რა ძირითადი ფაქტორები განაპირობებს რუსეთის მიერ აგრესიული საგარეო პოლიტიკის გატარებას და საგარეო პოლიტიკაში გადაწყვეტილების მიღების რომელ მოდელს და სტრატეგიას იყენებს რუსეთი.

რუსეთის საგარეო საგარეო პოლიტიკის ასახსნელად, სტატიაში გამოყენებულია საგარეო პოლიტიკაში გადაწყვეტილების მიღების რაციონალური აქტორის მოდელი და საერთაშორისო ურთიერთობების ერთ-ერთი გავლენიანი თეორია - თომას შელინგის სტრატეგიული რეალიზმი.

მეთოდოლოგიურად სტატია თვისებრივი კვლევის კატეგორიაში მოიაზრება და საბაზისო მეთოდოლოგიურ მიდგომად შემთხვევის შესწავლის მეთოდს იყენებს.

კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ რუსეთის აგრესიული საგარეო პოლიტიკა განპირობებულია ერთი მხრივ, მისი შესაძლებლობებით და მეორე მხრივ, საერთაშორისო სისტემის ანარქიული ბუნებით. რუსეთი საგარეო პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღებისას იყენებს რაციონალური აქტორის მოდელს, ასევე, სინჯავს ძალის ლიმიტებს სისტემაში, რათა უზრუნველყოს მაქსიმალური მოგება და მინიმალური დანაკარგი.

საკვანძო სიტყვები: რუსეთი; საგარეო პოლიტიკა; რაციონალური აქტორის მოდელი; სტრატეგიული რეალიზმი.

Strategic realism in Russian foreign policy

Nino Okhanashvili
Doctor of Social Sciences
National Defence Academy

Abstract

This article seeks to illustrate the key factors driving Russia's aggressive foreign policy, and which model and strategy of decision-making in foreign policy does Russia use.

To explain Russia's foreign policy, the article uses the model of a rational actor in foreign policy decision-making and one of the most influential theory of international relations - the strategic realism of Thomas Schelling.

Methodologically, the article is considered in the category of qualitative research and uses the case study method as a basic methodological approach.

The study found that Russia's aggressive foreign policy is due, on the one hand, to its possibilities and, on the other hand, to the anarchic nature of the international system. Russia uses the rational actor model in foreign policy decision making, as well as testing the limits of force in the system to ensure highest benefits, lowest costs

Key words: Russia; Foreign Policy; Rational actor model; Strategic realism.

შესავალი

საგარეო პოლიტიკა არის ეროვნული ინტერესების დაცვა და ხელის შეწყობა, ქვეყნის საზღვრებს გარეთ; ეროვნული ინტერესების გამოხატვა და ამ ინტერესების (როგორც მატერიალური, ისე არა მატერიალური) დასაცავად შერჩეული საშუალებები საერთაშორისო არენაზე; საგარეო პოლიტიკა არის ერის გეგმა სხვა ხალხებთან ურთიერთობისათვის; კონკრეტული სახელმწიფოს მიერ გადადგმული ნაბიჯი, რომელიც ინტერაქციაში მოდის სხვა სახელმწიფოების მიერ გადადგმულ ამგვარ კონკრეტულ პოლიტიკურ ნაბიჯებთან. საგარეო პოლიტიკა - მიზნებისა და საშუალებების სინთეზი. მიზანი - სახელმწიფოს ეროვნული ინტერესი; საშუალებები - ეროვნული სახელმწიფოს ძალა და შესაძლებლობები.

საგარეო პოლიტიკის ანალიზი საერთაშორისო ურთიერთობების სამეცნიერო დისციპლინის ერთ-ერთი სწრაფად მზარდი ქვედარგია, რომლის მთავარ სამიზნეს სახელმწიფოების საგარეო პოლიტიკური ქცევების შესწავლა წარმოადგენს.

როგორ ვაანალიზებთ? ამისთვის ჩვენ მოდელებს ან თეორიულ ჩარჩოს ვიყენებთ, რომლებიც სხვადასხვა ვარაუდებს ავითარებენ მსოფლიოს შესახებ, რაც ჩვენ საშუალებას გვაძლევს ვფოკუსირდეთ ქეისის კონკრეტულ ასპექტებზე.

საგარეო პოლიტიკაში გადანყვეტილების მიღების გაგება წარმოადგენს გადანყვეტილების მიღების მიდგომას საგარეო პოლიტიკის ანალიზისადმი. ამგვარი მიდგომის უპირატესობა მდგომარეობს მის უნარში ახსნას, არა მხოლოდ გადანყვეტილებების შედეგები, არამედ ის პროცესები, რომლებიც იწვევს გადანყვეტილებებს და გადანყვეტილების დინამიკას. გადანყვეტილებების მიღება საგარეო პოლიტიკაში - ინდივიდების, ჯგუფებისა და კოალიციების არჩევანთა ჯაჭვი, რომელიც საერთაშორისო დონეზე ზეგავლენას ახდენს სახელმწიფოს ქმედებებზე. საგარეო პოლიტიკური გადანყვეტილებები, როგორც წესი, ხასიათდება მაღალი ფსონებით, გაურკვეველობით და რისკებით.¹

აღნიშნული სტატიის მიზანს წარმოადგენს რუსეთის საგარეო პოლიტიკის ახსნა სტრატეგიული რეალიზმის (ორიენტირებულია საგარეო პოლიტიკაში გადანყვეტილების მიღებაზე) პოსტულატების გადამონშებით და საგარეო პოლიტიკაში გადანყვეტილების მიღების რაციონალური აქტორის მოდელის გამოყენებით.

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, რუსეთის უმთავრეს მიზანს ძალაუფლების აღდგენა/განმტკიცება წარმოადგენს. რუსეთი ცდილობს მოსინჯოს ძალის ლიმიტები საერთაშორისო სისტემაში, პატარა სახელმწიფოებზე თავდასხმით, რაც დიდი გამოწვევების წინაშე აყენებს მათ.

სტატიაში მოხდა შემდეგი **საკვლევი კითხვის** ფორმულირება:

RQ რა ძირითადი ფაქტორები განაპირობებს რუსეთის მიერ აგრესიული საგარეო პოლიტიკის გატარებას და საგარეო პოლიტიკაში გადანყვეტილების მიღების რომელ მოდელს და სტრატეგიას იყენებს რუსეთი?

საკვლევი კითხვიდან გამომდინარე მოხდა შემდეგი **ჰიპოთეზის გენერირება**:

H რუსეთის აგრესიული საგარეო პოლიტიკა განპირობებულია ერთი მხრივ, მისი შესაძლებლობებით და მეორე მხრივ, საერთაშორისო სისტემის ანარქიული ბუნებით. რუსეთი საგარეო პოლიტიკური გადანყვეტილების მიღებისას იყენებს რაციონალური აქტორის მოდელს, ასევე, სინჯავს ძალის ლიმიტებს სისტემაში, რათა უზრუნველყოს მაქსიმალური მოგება და მინიმალური დანაკარგი.

ცვლადების განსაზღვრა:

დამოუკიდებელი ცვლადი: რუსეთის სამხედრო შესაძლებლობები; საერთაშორისო სისტემის ანარქიული ბუნება.

შუალედური ცვლადი: ძალის ლიმიტების მოსინჯვა; რაციონალური აქტორის მოდელი.

დამოკიდებული ცვლადი: რუსეთის აგრესიული საგარეო პოლიტიკა.

ოპერაციონალიზაცია:

დამოკიდებული ცვლადი: რუსეთის აგრესიული საგარეო პოლიტიკა.

გაზომვა = აგვისტოს ომი (2008) (თვისებრივი მეთოდი - კონტენტ-ანალიზი, პროცესის მიდევნება (Process Tracing)).

გაზომვა = ყირიმის ანექსია (2014) (თვისებრივი მეთოდი - კონტენტ-ანალიზი, პროცესის მიდევნება (Process Tracing)).

გაზომვა = მთიანი ყარაბაღის ომის (2020) შედეგები; ცეცხლის შეწყვეტის ხელშეკრულება (თვისებრივი მეთოდი - კონტენტ-ანალიზი, პროცესის მიდევნება (Process Tracing)).

სტატიაში გამოყენებულია სოციალური კვლევის თვისებრივი მეთოდი. მონაცემთა შეგროვებისა და ანალიზისთვის კვლევა დაეყრდნო **პროცესის მიდევნების (Process Tracing), შემთხვევის შესწავლის (Case**

1 Mintz, Alex. DeRouen, Karl. "Understanding Foreign Policy Decision Making", Cambridge University Press, 2010. გვ. 3.

Study) და **თვისებრივი კონტენტ-ანალიზის** მეთოდებს. კვლევის პროცესში გაანალიზდა მეორადი წყაროები - სამეცნიერო ლიტერატურა, რომელიც შესასწავლი საკითხის ირგვლივ არსებობს, რათა შექმნილიყო მეცნიერული საფუძველი კვლევის გასაგრძელებლად; აგრეთვე, ქართული და უცხოური ბეჭდვითი პრესა, სტატიები, ელექტრონულ მედიაში მოძიებული მასალები.

თეორიული ჩარჩო

რაციონალური აქტორის მოდელი - გადანყვეტილების მიღების ერთ-ერთი მოდელი ელისონის (Graham Allison) საგარეო პოლიტიკის გადანყვეტილების მიღების სამი მოდელიდან. რაციონალური აქტორის მოდელი არის ყველაზე ფართოდ გამოყენებადი საგარეო პოლიტიკის ანალიზის მიდგომა, რომელიც ვარაუდობს, რომ საგარეო პოლიტიკის მთავარი მოქმედი პირი რაციონალური ინდივიდია, გათვლილი გადანყვეტილებების მიმღები, რომელიც მაქსიმალურად გაზრდის სახელმწიფოს სარგებელს.

რაციონალური აქტორის გადანყვეტილების მიღების მოდელის პროცესი ოთხ ძირითად ნაბიჯს მოიცავს: პრობლემის იდენტიფიცირება და მიზანის დასახვა (გადაწყვეტილების მიმღებს უნდა გააჩნდეს ზუსტი და სრულყოფილი ინფორმაცია სმოსალოდნელი საფრთხეებისა და შესაძლებლობების შესახებ); სასურველი შედეგის განსაზღვრა (უნდა მოხდეს ყველა შესაძლო ალტერნატივის გათვალისწინება, დანახარჯის და სარგებლის გამოთვლა თითოეული შესაძლო მოქმედებისთვის); პოტენციური შედეგის შეფასება და საბოლოოდ, ყველაზე რაციონალური გადანყვეტილების მიღება, მომგებიანი შედეგის მაქსიმალურად გაზრდის მიზნით. მაქსიმალური მოგება, მინიმალური დანახარჯი.²

საერთაშორისო ურთიერთობების აკადემიური დისციპლინა მოითხოვს თეორიების შემუშავებას, რომლებიც ხელს შეუწყობს მსოფლიო პოლიტიკაში სხვადასხვა ფენომენების გაგებას და ახსნას.

რეალიზმი ყველაზე ძველი თეორიაა საერთაშორისო ურთიერთობების სფეროსთან დაკავშირებულ ყველა მიდგომასა და აზროვნების სკოლას შორის. რეალიზმი საერთაშორისო ურთიერთობებს „ძალაუფლების“ გადმოსახედიდან აღწერს. რეალისტები, მაკიაველიდან მოყოლებული, უდიდეს ყურადღებას აქცევენ ქვეყნის სამხედრო ძალას. სახელმწიფოების მიზანია დაარწმუნონ საერთაშორისო სისტემის სხვა აქტორები, იმოქმედონ მათი ინტერესების სასარგებლოდ.

რეალიზმისთვის, როგორც უაღრესად პესიმისტური თეორიისთვის დამახასიათებელია რწმენა, რომ საერთაშორისო პოლიტიკა არის ბრძოლა ძალაუფლებისთვის. საერთაშორისო პოლიტიკა, ეს არის ის არენა, სადაც სხვადასხვა ქვეყნების საგარეო პოლიტიკური გადანყვეტილებები ერთმანეთთან ინტერაქციაში მოდის და საბოლოო ჯამში, ინვესს ინტერესთა შეჯახებას.

რეალიზმის მთავარი იდეა არის ის, რომ საერთაშორისო სისტემაში მოქმედი აქტორების ძალაუფლება იზომება იმის მიხედვით, თუ რამდენად შესწევთ ძალა გავლენა მოახდინონ სისტემის სხვა აქტორებზე; თუ ეს მათ ძალუძთ იმაზე მეტად, ვიდრე სხვა აქტორებს შეუძლიათ მათზე ზემოქმედება, სახელმწიფო თავს ძლევამოსილად ჩათვლის. ძალა ამ კონტექსტში შეიძლება გავიგოთ, როგორც უნარი, აიძულო სხვა აქტორი გააკეთოს ის, რაც ჩვეულებრივ არ გააკეთებდა.

სტრატეგიული რეალიზმი, საერთაშორისო ურთიერთობების ერთ-ერთი თეორია, დაკავშირებულია ამერიკელი პროფესორის - თომას შელინგის სახელთან. სტრატეგიული რეალიზმი ძირითადად ორიენტირებულია საგარეო პოლიტიკაში გადანყვეტილების მიღებაზე. შელინგის თქმით, როდესაც სახელმწიფოს ლიდერები დიპლომატიური და სამხედრო პრობლემების წინაშე დგანან, წარმატების მისაღწევად სტრატეგიულად უნდა იმოქმედონ.³

შელინგი ცდილობდა განევითარებინა ინსტრუმენტები სტრატეგიული აზროვნებისთვის. შელინგი თავის წიგნში „კონფლიქტის სტრატეგია“ (1960) ამტკიცებს, რომ დიპლომატია არის უბრალოდ ვაჭრობა, რომელში ჩართული მხარეებიც ეძებენ საუკეთესო შედეგს. შედეგი არ იქნება იდეალური თითოეული მხარისთვის, მაგრამ ბევრად უკეთესი იქნება, ვიდრე ზოგიერთი ალტერნატივა, როგორც არის მაგალითად, ომის წარმოება.

საკმარისი სამხედრო ძალის ფლობის შემთხვევაში, სახელმწიფოს შეიძლება საერთოდ არ დასჭირდეს ვაჭრობა. თომას შელინგი მიიჩნევს, რომ თუ სახელმწიფოს გააჩნია საკმარისი ძალა, მაშინ დიპლომატია - „ვაჭრობაც“ აღარ არის საჭირო. სახელმწიფო, რომელიც ფლობს დიდ სამხედრო ძალას, შეუძლია ძალის გამოყენებით მოაპოვოს მისთვის სასურველი და დაიცვას ის, რაც მას გააჩნია. „ქვეყანას ყველაფერი ძალუძს, თუ მას აქვს საკმარისი ძლიერება, “საკმარისი” კი იმით განისაზღვრება, თუ როგორ სამხედრო ძლიერებას ფლობს მონინალმდევე“.⁴ „სამხედრო ძალის გამოყენება ომს, ძალადობას ნიშნავს. ომი კი სულიერი და

2 Brewer, L. Thomas. "American Foreign Policy: A Contemporary Introduction", Prentice Hall, 1992. p. 25.

3 სტრატეგიულად უნდა იმოქმედონ

4 რონდელი, ალექსანდრე. "საერთაშორისო ურთიერთობები", ნეკერი, 2006. გვ. 33.

მატერიალური ფასეულობების მოსპობას, ადამიანთა ტკივილს, შიშსა და ტანჯვასაც ნიშნავს. სამხედრო ძლიერების ეს მხარე-ტკივილის შიში, იწვევს შესაძლო “მსხვერპლის” მოტივაციას, სურვილს, თავი დააღწიოს ამ ტკივილს. ძალადობის შიშით პიროვნებებს და სახელმწიფოებს შეუძლიათ დათმონ, სხვაგვარად მოიქცნენ, თავის არჩევანზე თუ გადანაცვლებებზე უარი თქვან, მაგრამ ყოველივე ეს სხვისგან მომდინარე ძალადობაა. ძალადობის, ტკივილის მიყენების შესაძლებლობა – მოლაპარაკებათა მიღმა მდგომი სამხედრო ძალა, “ვაჭრობის” ნაწილია. მისი გამოყენება დიპლომატიაა, უზნეო, მაგრამ მაინც დიპლომატიაა”.⁵

უკიდურესად არასტაბილურ და მილიტარიზებულ სამყაროში, სახელმწიფოები უზრუნველყოფენ გადარჩენას მხოლოდ ერთი გზით - სისტემის ყველაზე ძლიერ სახელმწიფოდ ჩამოყალიბებით.

რეალისტურ სამყაროში გადარჩენისთვის, სახელმწიფომ უნდა შეაგროვოს ძალაც და ინფორმაციაც. ინფორმაციის შეგროვება საერთაშორისო სისტემის შესახებ - სად არის შეზღუდვები და შესაძლებლობები, ვის აქვს ძალა და რამდენი - აუცილებელია იმისათვის, რომ სახელმწიფომ მიაღწიოს ჰეგემონობას. თუ სახელმწიფო სტრატეგიული აქტორია, უნდა შეისწავლოს სხვა აქტორების შესაძლებლობები. სტრატეგიული ქმედებები საშუალებას აძლევს სახელმწიფოებს მოიპოვონ ძალაუფლება (ისე, რომ თავად არ განადგურდნენ) სხვა აქტორის შესახებ ინფორმაციის აკუმულირების პროცესში. სახელმწიფო ახდენს ძალაუფლების აკუმულირებას და ამგვარად, აგროვებს ინფორმაციას იმის შესახებ, რას შეუძლია თავი დააღწიოს, სად აქვს შესაძლებლობები, სად შეზღუდვები და ა.შ.

ძალაუფლების გასაზრდელად აუცილებელია სახელმწიფომ სტრატეგიულად შეაგროვოს ინფორმაცია. სტრატეგიული ინფორმაციის შეგროვების ერთ-ერთ მახასიათებელს ეწოდება „ცდა“ (ძალის ლიმიტების მოსინჯვა). სახელმწიფო თავისი ქმედებით, ხაზს უსვამს თავის ძალას, მაგრამ ამავდროულად, აგროვებს ინფორმაციას, იქიდან გამომდინარე, თუ როგორი იქნება მის ქმედებაზე გლობალური პასუხი.

რუსეთის აგრესიული საგარეო პოლიტიკა

რუსეთის აგრესიული საგარეო პოლიტიკის ასახსნელად, განვიხილავ რუსეთის ქმედებებს, როგორც „ცდების“ სერიას, რათა შევაფასო ძალაუფლების მოპოვების ერთ-ერთი მეთოდი - ძალაუფლების გაზრდის მიზნით შეგროვებული ინფორმაცია. მიუხედავად იმისა, რომ სახელმწიფოსთვის ხელმისაწვდომია ინფორმაციის შეგროვების მრავალი ინსტრუმენტი, ყურადღებას გავამახვილებ „ცდებზე“, რომლებიც სახელმწიფომ შეიძლება გამოიყენოს ინფორმაციის მოსაპოვებლად.

ანარქიულ სისტემას, რომელსაც თან ახლავს გაურკვევლობის მაღალი დონე, აიძულებს რეალისტ აქტორს ძალაუფლებისკენ სწრაფვას და ინფორმაციის შეგროვებას. ამ გზით, აქტორები სწავლობენ, თუ როგორ ფუნქციონირებს საერთაშორისო სისტემა, როგორია მათი ადგილი სისტემაში, რისი თავიდან აცილება შეუძლიათ და ა.შ.

რეალისტურ სამყაროში, სახელმწიფოები ცდილობენ შეცვალონ სტატუს-კვო იმ ინფორმაციის მიღებით, თუ როგორ შეიძლება მოიპოვონ მეტი ძალაუფლება. ძალაუფლების გაზრდისთვის ინფორმაციის შეგროვება აუცილებელი მცდელობაა. გადანაცვლებების მიმღებ პირებს შეუძლიათ მიიღონ ინფორმაცია თავიანთ ქმედებებზე, სხვა აქტორების რეაქციების დაკვირვებით. როგორ რეაგირებს სამყარო მათ ქმედებებზე, იძლევა ინფორმაციას მისი ადგილის შესახებ სისტემაში, გლობალურ შეზღუდვებზე, შესაძლებლობებზე და საკუთარ ძალაზე. აგრესიული ქმედება საშუალებას აძლევს სახელმწიფოს მიიღოს მოგება და გაიგოს რა ქმედებებია ყველაზე სასარგებლო მათი მისწრაფებისთვის. რეალისტურ სამყაროში, რევიზიონისტული სახელმწიფოსთვის „ცდები“ აუცილებელია მისი უსაფრთხოებისთვის. სხვა სახელმწიფოს დაესხა თავს - ძალზე სახიფათო საქმეა, მაგრამ საჭირო ინფორმაციის შეგროვებისთვის. რეალისტური „ცდები“ წარმოადგენს, როგორც ინფორმაციის შეგროვების ინსტრუმენტს, ასევე ძალაუფლებისკენ სწრაფვას.

რეალისტური პერსპექტივიდან გამომდინარე, უნდა ვივარაუდოთ, რომ ანარქიულ საერთაშორისო სისტემაში, სადაც არ არსებობს ცენტრალური ხელისუფლება, რომელიც დაარეგულირებთა სახელმწიფოთა ქცევას, ყველა „დიდი ძალა“ რევიზიონისტია და სურს სტატუს ქვოს შეცვლა. რუსეთი, როგორც მზარდი ძალა, ცდილობს შეცვალოს საერთაშორისო სისტემის სტრუქტურა და ჩამოყალიბდეს წამყვან ძალად/გესახელმწიფოდ, რომელსაც შეეძლება შექმნას პოლიტიკური ამინდი საერთაშორისო სისტემაში.

რუსეთს ამოძრავებს ძალაუფლების/გავლენის შენარჩუნების სურვილი, რომლის განხორციელებასაც ძალადობრივი საგარეო პოლიტიკის გატარებით ახორციელებს.

ცივი ომის დამთავრების შემდგომ, საერთაშორისო სისტემაში მოხდა სტრუქტურული ცვლილება, ბიპოლარული სისტემა ტრანსფორმირდა უნიპოლარულ მოდელად. საბჭოთა კავშირის დაშლისთანავე,

5 რონდელი, ალექსანდრე. “საერთაშორისო ურთიერთობები”, ნეკერი, 2006. გვ. 33.

რუსეთმა აამოქმედა ყველა ნაღმი და ბერკეტი პოსტსაბჭოთა ქვეყნებზე გავლენის შესანარჩუნებლად. პოსტსაბჭოთა სივრცეს რუსეთი თავისი გავლენის სფეროდ მიიჩნევს და ყველანაირად ეწინააღმდეგება დასავლეთის და ამერიკის შემოსვლას რეგიონში. რუსეთის მთავარი მიზანი რეგიონალური ჰეგემონობაა და 2008 წლის აგვისტოს ომით „შესაფერისი“ პასუხი გასცა დასავლეთს. ბუქარესტის სამიტი, როდესაც ალიანსმა მიიღო კომუნიკე, რომ უკრაინა და საქართველო გახდებოდნენ ალიანსის წევრები ქვეყნები, რუსეთის შემტოთება გამოიწვია. საქართველოზე თავდასხმით, მან დაანახა საერთაშორისო საზოგადოებას, რომ სამხრეთ კავკასია მისი გავლენის სფეროა. რუსეთის მხრიდან აღნიშნული ომი იყო ძალის ლიმიტების მოსინჯვა. რა გლობალური პასუხი ექნებოდა მის ქცევას? რუსეთი დარწმუნდა, რომ გლობალური პასუხი არ იყო მკაცრი, მას სისტემაში არ ჰქონდა მნიშვნელოვანი შეზღუდვა, რამაც წაახალისა გამოეყენებინა მორიგი „ცდა“ უკრაინაში.

რუსეთის მიზანს წარმოადგენს საქართველოს და უკრაინის საკუთარი გავლენის სფეროში მოქცევა და მათთვის ხელის შეშლა გახდნენ ევროატლანტიკური სივრცის ნაწილი. 2008 წლის აგვისტოს ომი, საქართველოსთვის იყო ნატო-ში გაწევრიანების დამაბრკოლებელი ფაქტორი, 2014 წლის მოვლენები კი, რომელიც უკრაინაში განვითარდა, უკრაინის ევროატლანტიკური ინტეგრაციის არჩევანის საწინააღმდეგოდ მიმართული. ⁶

რაც შეეხება 2020 წლის მთიანი ყარაბაღის ომს, რუსეთმა, როგორც რაციონალურმა აქტორმა მაქსიმალურად გამოიყენა თავისი ინტერესების გასატარებლად. აღნიშნულ ომამდე, აზერბაიჯანის ტერიტორიაზე რუსული სამხედრო ბაზა არ იყო წარმოდგენილი. ცეცხლის შეწყვეტის ხელშეკრულებით, რუსეთმა მთიანი ყარაბაღის მეორე ომის შემდეგ, საკუთარი სამშვიდობო ძალების მთიანი ყარაბაღის კონფლიქტის ზონაში განთავსებით, მნიშვნელოვნად გაიმყარა პოზიციები სამხრეთ კავკასიის რეგიონში. რუსეთს უფრო ამბიციური მიზნები გააჩნია, მის უმთავრეს მიზანს მთლიან პოსტსაბჭოთა სივრცეზე გავლენის აღდგენა წარმოადგენს, მაგრამ არსებულ ვითარებაში, როდესაც აზერბაიჯანი და თურქეთი კოორდინირებულად მოქმედებდნენ, რუსეთმა მაქსიმალურად გაატარა თავისი ეროვნული ინტერესები. რუსეთის პოზიციები გამყარდა რეგიონში ყარაბაღის ომის შემდეგ. მართალია რუსეთმა ვერ შეასრულა ყველა ის ამოცანა, რაც მას სურდა იდეალურ შემთხვევაში, მაგრამ თუ დავსვავთ შეკითხვას, დღეს მეტი გავლენა აქვს თუ არა რუსეთს სომხეთსა და აზერბაიჯანზე, ვიდრე ჰქონდა ყარაბაღის მეორე ომამდე, პასუხი იქნება დადებითი. რუსეთისთვის წამგებიანი სიტუაცია იყო, როდესაც აზერბაიჯანი იმარჯვებდა მის მოკავშირე სომხეთზე, მაგრამ ამ წამგებიან სიტუაციაში მან მოახერხა ყველაზე რაციონალური ალტერნატივის არჩევა და რაციონალური გადაწყვეტილების მიღება, მომგებიანი შედეგის მაქსიმალურად გაზრდის მიზნით, როდესაც ბოლო მომენტში ჩაერთო კონფლიქტში და არსებული ვითარებიდან გამომდინარე მისთვის მომგებიანი შედეგები მიიღო.

რუსეთის საგარეო პოლიტიკის რეალისტური ახსნით, რუსეთი ცდილობს გაზარდოს ძალაუფლება. სურს დაიბრუნოს შეერთებული შტატების თანაბარი გლობალური პოზიცია და დაუპირისპირდეს აშშ-ს დომინირებას⁷

დასკვნა

საერთაშორისო პოლიტიკური სისტემა, რომლისთვისაც დამახასიათებელია უნდობლობა, ეჭვი და შეჭიბრი, მიდრეკილია ძალადობისკენ. თითოეული ქვეყნის საგარეო პოლიტიკა შეიძლება განვიხილოთ, როგორც იმ პრობლემებზე პასუხი, რომელიც საერთაშორისო პოლიტიკურ სისტემაში არსებობს. საგარეო პოლიტიკის შედეგები დამოკიდებულია საერთაშორისო სისტემის ანარქიულ ბუნებასა და კონკრეტული ქვეყნის შესაძლებლობებზე. თითოეული სახელმწიფო ცდილობს გაატაროს საგარეო პოლიტიკა, რომელიც მაქსიმალურად უზრუნველყოფს მათი ეროვნულ ინტერესებს გატარებას. ძლიერი სახელმწიფოები, რომელთაც აქვთ საკმარისი სამხედრო შესაძლებლობა, უგულებელყოფენ სხვა აქტორების ეროვნულ ინტერესებს, საკუთარი ინტერესების გამო.

რუსეთის მიერ აგრესიული საგარეო პოლიტიკის გატარება ემსახურება მისი გავლენის გაძლიერებას. რუსეთი ცდილობს გაატაროს რაციონალური საგარეო პოლიტიკა, რომელიც მაქსიმალურ მოგებას და მინიმალურ დანაკარგს უზრუნველყოფს. იყენებს „ცდების“ სერიას, რათა მოსინჯოს საკუთარი ძალის ლიმიტი; გლობალური პასუხი მის ქმედებებზე და ზოგადად, თუ რა შეზღუდვებს უწესებს და რა შესაძლებლობებს აძლევს მას საერთაშორისო სისტემა.

რუსეთი ცდილობს გახდეს, მინიმუმ, რეგიონალური ჰეგემონი, გლობალურ ზესახელმწიფოსკენ მიმავალ

6 Okhanashvili, Nino. "Analysing Russia's Foreign Policy in Georgia and Ukraine after the 'Colour Revolutions'", Book chapter in Brussels, Torun, NATO, 2021. p. 47.

7 Okhanashvili, Nino. "Analyzing the Potential Causes of Ethno-Political Conflicts in the South Caucasus", Book chapter in ibidem -Verlag Press in Hannover, Germany, Columbia University Press (USA), 2021. p. 90.

გზაზე. ამაზე მეტყველებს რუსეთის ქმედებები საქართველოში (2008 წლის აგვისტოს ომი), უკრაინაში (ყირიმის ანექსია, 2014) და მთიანი ყარაბაღის მეორე (2020) ომის შემდეგ.

თუკიდრდეს ცნობილი დიქტატი, ძლიერები აკეთებენ იმას, რისი ძალაც შესწევთ და სუსტები ემორჩილებიან იმას, რისი შეცვლაც არ შეუძლიათ, წარმოადგენს ყველაზე ნათელ ახსნას რუსეთის მიერ აღნიშნულ ქვეყნებში განხორციელებული ქმედებებისა.⁸

გამოყენებული ლიტერატურა

Brewer, L. Thomas. "American Foreign Policy: A Contemporary Introduction", Prentice Hall, 1992.

Mintz, Alex. DeRouen, Karl. "Understanding Foreign Policy Decision Making", Cambridge University Press, 2010.

Schelling, C. Thomas. "The Strategy of Conflict", Harvard University Press, 1950.

Okhanashvili, Nino. "Analyzing the Potential Causes of Ethno-Political Conflicts in the South Caucasus", Book chapter in ibidem -Verlag Press in Hannover, Germany, Columbia University Press (USA), 2021.

Okhanashvili, Nino. "Analysing Russia's Foreign Policy in Georgia and Ukraine after the 'Colour Revolutions'", Book chapter in Brussels, Torun, NATO, 2021.

ოხანაშვილი, ნინო. "ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების გამომწვევი მიზეზების თეორიული ანალიზი (სამხრეთ კავკასიის შემთხვევა)", თსუ, 2018.

რონდელი, ალექსანდრე. "საერთაშორისო ურთიერთობები", ნეკერი, 2006.

⁸ ოხანაშვილი, ნინო. "ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების გამომწვევი მიზეზების თეორიული ანალიზი (სამხრეთ კავკასიის შემთხვევა)", თსუ, 2018. გვ. 25.